

Далеко не всі жителі району сьогодні знають, що і село Горбів Дроздівської сільської ради у роки минулої війни розділило долю сотень і сотень населених пунктів України, спалених німецько-фашистськими загарбниками та їх прибічниками. Передаємо розповідь про цю трагедію, яку повідала нам жителька села Софія Прокопівна Цибульська.

ТОді у селі ще не було ні газет, ні радіо, але чутки про те, що гітлерівцям дістається і в хвіст, і в гриву, передавалися з уст в уста, з хати в хату. Все гучніше ставала фронтова канонада, вечорами пронизували темінь вогні прожекторів, трасуючих куль. Горбівці жили передчуттям, що от-от село буде визволене. Бо ж наші вже у Тучині, а в Подолянах були ще німці. Тож і чекали зіткнення двох ворожих сил.

Вже котрий день таїлися люди по льохах, а над селом стояла передгрозова тиша. Вийшла зі своєї схованки Надія Дубич з дочкою, щоб попорати худобу. Зробила якийсь крок — а навпроти — німці. Троє.

— Рус, партизан єст?

— Ні, нема.

Посварився один з них пальцем, і пішли крадькома чужинку в напрямку до кладовища. І тут же наткнулися на трьох радянських розвідників. Завалялась перестрілка. Німці запанікували, почали втікати. Одного з них настигла куля, і той вправ мертвим. Інші повернулися у свій табір.

У Подолянах, де проходила ворожа лінія фронту, протрубили тривогу. Почався обстріл Горбова. Западали перші будівлі. Селяни крадькома виглядали зі своїх схованок, переживаючи за своє життя, за будівлі, худобу. Корчилися у передсмертних муках поранені коні, корови, вівці...

То вже потім бачили люди це пекло, коли закінчився обстріл Горбова, і в село підводами вїхали німці. Усіх стали виганяти з льохів, підпалювати віхтями хати, яких ще не

торкнувся вогонь. Багатьох жителів зігнали докупи і повели на луг до Подолян. Частині ж вдалося втекти, поринувши у пасама диму. Розповідають, що навіть кілька німців сприяли цьому, наказуючи тікати за димом. Ці горбівці пережидали тривогу годину по хуторах на Пол-

Наша історія

ВІЧНОГО МИРУ ТОБІ, ГОРБОВЕ!

івцях, у Малинівці, Воскодавах.

Гірша доля чекала тих, хто опинився на лузі. Їх мали розстріляти у ближній подолянській клуні і спалити. Але перед цим один з тих німців, що врятувався при зустрічі з нашими розвідниками, почав оглядати присутніх тут людей. Ходив-ходив між ними і ткнув пальцем... в Надію Дубич. Вона була в шапці, чоловічому пальті, з дитиною на руках. Він впізнав жінку. Це вона сказала в Горбові йому і тим двом, котрі були з ним, що у селі немає ні червоноармійців, ні партизанів. Можливо, зовсім було б по-іншому, якби жінка відповіла: «Не знаю».

І Надія Дубич стала центром подальших подій. Перед усіма німець звинуватив її в тому, що вона не сказала правди і цим заслугує жорстокого покарання.

Ніякі виправдання не

допомогли. Віддали німці її дочку Таню одній зі старонніх жінок, а матір привселюдно розстріляли.

А село догоряло. З жахом дивилися люди на доліваючі рідні гнізда, плакали. Чоловіків фашисти погнали в Рівне, жінки ж залишилися в Подолянах. На Водохреща вже всі повернулися до своїх дворів, де лежали купи головешок і бовдурами стирчали димарі печей. Лише кілька сільських будівель вціліло — школа, клуня Павла Васильчука, хата Василя Дубича... Ну і хутірські оселі не згоріли.

Але молилися, дякували люди Богу, що хоч самі залишилися живі. Невдовзі і чоловіки всі до одного повернулися, забрані німцями. Ото тільки одна Надія Дубич і постраждала в оту лиху годину. Їй би пам'ятник поставити, кажуть односельчани.

З висоти сьогоднішнього дня важко уявити, як

тоді набідувалися горбівці. Десь з вісім сімей жили в школі, хтось поселився у родичів та знайомих по сусідніх селах і хуторах. Для багатьох тимчасовим прихистком стали землянки, вкопані на своїх подвір'ях. Слугували людям спалені печі, у яких пекли хліб і варили їжу.

... Минав час. Затягувалися рани, завдані війною. Піднялося з попелу село. Сьогодні воно ще краще, гарніше, як було. Ступає на життєву дорогу вже третє повоєнне покоління. І так хочеться, щоб знали наші внуки і правнуки і ще ненароджені діти про пережите у війну їх батьками, дідами і прадідами, про одну з трагічних сторінок звичайного українського села.

Вічного миру тобі, Горбове, і Божої благодаті.

Розповідь записав
Ростислав
ЖУРОМСЬКИЙ.